

לוח השנה של 364 ימים לפי מחזור של 28 שנים

תאריך	יום	יום	חודש	חג - לוח 364 ימים
24.08.25	א	.1	.6	ראש חודש
14.09.25	א	.22	.6	ביכורי היצהר - מועד השמן
15.09.25	ב	.23	.6	מועד קרבן העצים: 6 ימים
24.09.25	ד	.1	.7	ראש חודש - ראשית רבעון שלישי - זרע
03.10.25	ו	.10	.7	יום הכיפורים
08.10.25	ד	.15	.7	חג הסוכות: 7 ימים
24.10.25	ו	.1	.8	ראש חודש
23.11.25	א	.1	.9	ראש חודש
24.12.25	ד	.1	.10	ראש חודש - ראשית רבעון רביעי - דשא
23.01.26	ו	.1	.11	ראש חודש
22.02.26	א	.1	.12	ראש חודש
25.03.26	ד	.1	.1	ראש חודש - ראשית רבעון ראשון - קציר
01.04.26	ד	.8	.1	מועד המילואים: ויקרא ח - ט, יחזקאל מג: <u>זרע צדוק</u> <u>בית המקדש</u>
07.04.26	ג	.14	.1	פסח - הסיפור האמיתי: קבוצה קטנה של כוהנים מצרים
08.04.26	ד	.15	.1	חג המצות: 7 ימים
19.04.26	א	.26	.1	יום הנף העומר - ביכורי קציר השעורים
24.04.26	ו	.1	.2	ראש חודש
07.05.26	ה	.14	.2	פסח שני
24.05.26	א	.1	.3	ראש חודש
07.06.26	א	.15	.3	<u>שבועות</u> - ביכורי <u>קציר</u> החיטים
24.06.26	ד	.1	.4	ראש חודש - ראשית רבעון שני - קיץ
24.07.26	ו	.1	.5	ראש חודש
26.07.26	א	.3	.5	ביכורי התירוש - מועד היין
23.08.26	א	.1	.6	ראש חודש
13.09.26	א	.22	.6	ביכורי היצהר - מועד השמן
14.09.26	ב	.23	.6	מועד קרבן העצים: 6 ימים
23.09.26	ד	.1	.7	ראש חודש - ראשית רבעון שלישי - זרע
02.10.26	ו	.10	.7	יום הכיפורים
07.10.26	ד	.15	.7	חג הסוכות: 7 ימים
23.10.26	ו	.1	.8	ראש חודש
22.11.26	א	.1	.9	ראש חודש
23.12.26	ד	.1	.10	ראש חודש - ראשית רבעון רביעי - דשא
22.01.27	ו	.1	.11	ראש חודש
21.02.27	א	.1	.12	ראש חודש
24.03.27	ד	.1	.1	ראש חודש - ראשית רבעון ראשון - קציר - <u>ראה טבלה!</u>

השנה מתחילה ביום ד, יום בריאת המאורות, אחרי יום השיוויון האביבי. מספר הימים מסודרים ברצף של 30, 30, 31, כך שכל רבעון של השנה מתחיל תמיד ביום רביעי, כלומר החודש הראשון, החודש הרביעי, החודש השביעי והחודש העשירי מתחילים תמיד ביום רביעי. החודש השני, החודש החמישי, החודש השמיני והחודש האחד עשר מתחילים תמיד ביום ששי. ואילו החודש השלישי, החודש הששי, החודש התשיעי והחודש השנים עשר מתחילים תמיד ביום ראשון:

חודשים 3,6,9,12					חודשים 2,5,8,11					חודשים 1,4,7,10					ימי השבוע
29	22	15	8	1	24	17	10	3		26	19	12	5		א
30	23	16	9	2	25	18	11	4		27	20	13	6		ב
31	24	17	10	3	26	19	12	5		28	21	14	7		ג
	25	18	11	4	27	20	13	6		29	22	15	8	1	ד
	26	19	12	5	28	21	14	7		30	23	16	9	2	ה
	27	20	13	6	29	22	15	8	1	24	17	10	3		ו
	28	21	14	7	30	23	16	9	2	25	18	11	4		ז
	XIII	XII	XI	X	IX	VIII	VII	VI	V	IV	III	II	I		שבת מספר

בשנת השמיטה מוסיפים שבוע אחרי החודש השביעי **ומדי 28 שנים** מוסיפים שבועיים: **רחל אליאור** עמ' 185 + 190

"וראשי חודשי הראשון הרביעי השביעי והעשירי המה ימי הזיכרון וימי חג בארבע תקופות השנה. כתובים וחקוקים המה לעדות מימים ימימה. וישם אותם נוח לו למועדים לדורות עולם להיות לו בהם חג זיכרון ... וכל הימים אשר נועדו הם שתים וחמישים שבתות ימים עד מלאת שנה תמימה. ככה חרות וחקוק על לוחות השמים חוק שנה בשנה ולא יעבור. ואתה צו את בני ישראל ושמרו את השנים על פי המספר הזה ארבעה ושישים יום ושלוש מאות יום. והיה שנה תמימה, ומספר מפקד ימי השנה ומועדיה לא ישחת. כי הכל בוא יבוא בה כפי אשר הועד עליו, ולא יעברו כל יום ולא יחללו כל מועד." ספר היובלים פרק 6

"המלאך מודיע למשה על החטא שיחטאו בני ישראל בעזיבת הלוח: על כן אני מצוך ומעיד לך כי תעיד בהם: הנה חשיבותו של ספר היובלים. הוא מהווה עדות שהעם ידע ולמד על לוח השנה **בהר סיני**." (ספר היובלים - מבוא, תרגום ופירוש - כנה ורמן - עמ' 229)

רחל אליאור - כמה ציטוטים: "העירים החוטאים לימדו את בני האדם את לוח הירח."
 "בית צדוק ואנשי בריתם ... כונו מאוחר יותר בידי מתנגדיהם בשם **צדוקים**, ומסורותיהם נדחקו לתהום הנשייה. מסורת בית צדוק ... נדחקה הן מן הזיכרון החשמונאי שנגדו נאבקה במשך מאה ועשרים שנה, הן מן הזיכרון הפרושי שהתנגד למסורת בית צדוק לאחר החורבן, בשעה שביקש לכונן סדר חדש, לוח חדש וזיכרון חדש. המסורות השונות מלפני הספירה על ... הקשורות ... ללוח הירח וללוח השמש ... **לבני חושך החיים על פי לוח הירח** ... ולבני אור, החיים על פי לוח השבתות השמשי, שנלמד בימי חנוך ומלכי צדק, והונחל שנית בימי משה ואהרון, כאמור בפתיחת ספר היובלים."

רחל אליאור: מקדש ומרכבה, כוהנים ומלאכים, היכל והיכלות במיסטיקה היהודית הקדומה, עמ' 115: המחלוקת בגילוייה השונים הייתה נטושה בין שתי תפיסות זמן: (א) תפיסת זמן דטרמיניסטית קבועה ממקור שמיימי, קשורה בסדרי בראשית הנצחיים ובחוקי הטבע המחזוריים ומשתקפת בלוח שמשי קבוע, שעל פיו חלים המועדים ביום קבוע בשבוע ולא רק בחודש מסוים - לפי לוח הנשמר ללא שינוי בידי מלאכים וכוהנים, המעידים על מקורו האלוהי, מספרים בספרים על מהותו השמיימית ואומרים כביכול **'כי בשמים היא'**; (ב) תפיסת זמן הנתונה להכרעה אנושית משתנה וקשורה בתצפית של כל אדם, המשתקפת בלוח ירחי משתנה, המופקד בידי הנהגה הנסמכת על כלל ישראל ובידי בית דין המקבל עדות מכל אדם, הנהגה המתחשבת באינטרסים ארציים ובשיקול ענייני הנוגע לטובת הציבור ונשענת על הכלל המכריע **'כי לא בשמים היא'**.

"ויעש אלהים את השמש לאות גדולה על הארץ, לימים ולשבתות לשנים וליובלים ולכל לתקופות השנה." ספר היובלים פרק 2

ספר היובלים פרק 6: "כל בני ישראל ישכחו את דרך השנים ולא ימצאו עוד ויזנחו את ראש החודש וזמנו, ואת השבתות(!!!), ויתעו את כל דרכי השנים ... והיו אנשים אשר יביטו יראו בירח, הוא המשחית את הזמנים, ויקדים עשרת ימים בכל שנה ושנה. ולכן ישחיתו את השנים בימים הבאים, ועשו יום שוא ליום העדות, ויום בלתי טהור ליום המועד. וכל איש לא יבדיל בין ימי קודש ובין ימי חול, כי יתעו בחודשים ובשבתות ובמועדים ובשנות היובל. לכן הנני מצווך ומעיד בך למען תעיד בם. כי אחרי מותך ישחיתו בניך את הדבר, למען יספרו בשנה רק שלוש מאות יום ושישים יום וארבעה ימים. ועל כן יתעו בראש החודש ובשבת ובחג ובמועד..."

למה את השבתות? **כי בלוח השמשי היום מתחיל עם זריחת החמה**: עמ' 92:

עדות מדברי בנימין מטודלה (1160-1173):

יהודים שומרים את השבת מבוקר עד בוקר!

"לדברי חז"ל היממה במקדש מתחילה בבוקר עם זריחת השמש והלילה נמנה אחרי היום - מניין המהווה סימן מובהק לשנת החמה וללוח השמש." (רחל אליאור: מקדש ומרכבה, כוהנים ומלאכים, היכל והיכלות במיסטיקה היהודית הקדומה, עמ' 46)

יום הכיפורים מתחיל בבוקר ונמשך עד הערב בלי מצוות צום:

"ובני יעקב שחטו שעיר עזים ויטבלו את כתנת יוסף בדמו וישלחו אל יעקב אביהם ויהי בעשירי לחדש השביעי. ויתאבל כל היום ההוא עד הערב." ספר היובלים לד, יב - יג לפי אברהם כהנא

תורת הכהונה:

יום	תורת הכהונה	עמ'
השבת דומה לראש החודש	<u>אין איסור עשיית מלאכה</u>	26
חג המצות	<u>אין איסור חמץ</u>	29
יום הכיפורים	<u>אין עינוי נפש ושבייתה מעשיית כל מלאכה</u>	34
חג הסוכות	<u>אין חובת ישיבה בסוכה בימי החג</u>	41

מנחם קיסטר: מגילות קומראן מבואות ומחקרים - כרך שני, עמ' 442-443:

"בשורת מחקרים (1953-1957) ניתחה אני ז'ובר (Jaubert) את התאריכים המופיעים בספר היובלים והשוותה אותם למידע העולה ממקורות כוהניים במקרא. מסקנתה המפתיעה הייתה כי הלוח של ספר היובלים הוא זה שעמד בבסיס החיבורים הכוהניים בתורה, כגון רשימת המסעות של בני ישראל בספר במדבר, וכן בבסיס חיבורים כוהניים אחרים מימי גלות בבל ואילך. במקביל למחקריה אלו נתגלו מגילות לוח ראשונות מקומראן, שהעידו על ההמשכיות בין הלוח של ספר היובלים ללוח של היחיד. לפיכך קבעה ז'ובר, בין יתר מסקנותיה, כי לוח השנה של 364 יום הוא שנהג במקדש בירושלים במשך מאות השנים הראשונות שאחרי שיבת ציון, ואילו הלוח הירחי השמשי של חז"ל הונהג במקדש רק בתקופה מאוחרת. ג'יימס ונדרקם בחן את מסקנותיה ואישש את עיקרון, תוך שהוא מתארך את הנהגת הלוח הירחי השמשי במקדש לימי גזרות אנטיוכוס, (על פי דניאל ז, כה: ויסבר להשניה זמנין ודת). לפי שיטה זו בני היחיד החזיקו בלוח השנה היהודי העתיק והמקורי של 364 יום, ונלחמו נגד חוגי הפרושים, שאימצו את הלוח הפגני של אנטיוכוס."

11QPs, col. XXVII: 2-11

"ויהי דויד בן ישי חכם ואור כאור השמש וסופר ונבון ותמים בכול דרכיו לפני אל ואנשים ויתן לו יהוה רוח נבונה ואורה ויכתוב תהילים שלושת אלפים ושש מאות, ושיר לשורר לפני המזבח על עולת התמיד לכול יום ויום לכול ימי השנה ארבעה וששים ושלוש מאות, ולקורבן השבתות שנים וחמישים שיר, ולקורבן ראשי החודשים ולכול ימי המועדות

ליום הכפורים שלושים שיר ויהי כול השיר אשר דבר ששה וארבעים וארבע מאות, ושיר לנגן על הפגועים ארבעה. ויהי הכול ארבעת אלפים וחמישים. כול אלה דבר בנבואה אשר נתן לו מלפני העליון.

רחל אליאור: זיכרון ונשייה: סודן של מגילות מדבר יהודה

עמ' 143-144: "מספר המגילות העצום משקף רק חלק מהמכלול המקורי, שכן מקצתן אבדו, התפזרו ונכחדו בתמורות העתים. על אובדן מקצת המגילות במועדים קדומים ראו דברי יגאל ידן תשי"ח עמ' 91-93 המגילות הגנוזות ממדבר יהודה², המביא תרגום עדויות מימי אב הכנסייה אוריגנס (185-254) שחי בקיסריה וחיפש נוסחים שונים של המקרא ושל תרגומיו. אוריגנס כתב במהדורת ההקסאפלה, הנוסח המשושה של המקרא ותרגומיו ותעתיקיו ליוונית שערך במחצית הראשונה של המאה השלישית: "הנוסח השישי נמצא יחד עם ספרים אחרים עבריים ויווניים בכד חרס ליד יריחו בימי שלטונו של אנטוניוס בן סורוס." אב הכנסייה ההיסטוריון אוסביוס מתאר בספרו על תולדות הכנסייה את עבודתו של אוריגנס ואומר: (כרך 6, 16): "על אחד מאלו [מנוסחי תהלים] ציין שמצאו ביריחו, בתוך כד חרס, בימיו של אנטוניוס בן סורוס (כלומר הקיסר קראקאלה 211-217 לספירה)." עדות חשובה מצויה בדברי הפטריארך טימותיאוס מסלווקיה, ראש העדה הנוצרית הנסטוריאנית בחליפות העבסית שניהן בבגדאד (726-819), באיגרת שנכתבה בסביבות 815: "שמעתי מפי כמה יהודים מהימנים שבאותה שעה עברו ונתקבלו לחיק הדת הנוצרית, שלפני עשר שנים בקירוב נתגלו מספר ספרים בתוך מבנה חצוב בסלע ליד יריחו [...] היהודים נהרו למקום בהמוניהם ומצאו ספרי תנ"ך וספרים אחרים הכתובים בכתב העברי, [...] כך סח לי אותו יהודי: מצאנו בין הספרים אף למעלה ממאתיים מזמורי תהלים לדויד."

על חשיבותן העצומה של מגילות מדבר יהודה

פרופ' רחל אליאור, האוניברסיטה העברית

מגילות מדבר יהודה הן התגלית הארכיאולוגית החשובה ביותר שנמצאה בארץ ישראל במאה העשרים שכן הן מגלות לנו עולם שלם שטבע בתהום הנשייה ונעלם בתהפוכות ההיסטוריה. אלף קטעי מגילות מדבר יהודה זורות אור חדש על העבר של העולם המקראי, על התפתחות השפה העברית, על מחשבת ישראל לדורותיה ועל ראשית המיסטיקה היהודית. המגילות מאירות פינות לא ידועות בהיסטוריה של המאות האחרונות לפני הספירה, וזורות אור על חילופי הגמוניות בשלהי העת העתיקה, על עריכת המקרא בשלבי השונים, על שאלות של קאנון וצנזורה, על מקומם של כוהנים ומלאכים ביצירה המיסטית, ועל מגוון רחב של היבטים הקשורים לחקר המקרא ולהיסטוריה היהודית בארץ ישראל. המגילות כולן הן כתבי קודש שנכתבו בשפה העברית או בשפה הארמית בחוגים שונים לאורך האלף הראשון לפני הספירה והועתקו ונוצרו בחלקן במאות האחרונות לפני הספירה בקרב חוגים שקראו לעצמם "הכוהנים לבית צדוק ואנשי בריתם".

אם נמנה את מקצת החידושים שהמגילות הביאו עמהן לשוחרי השפה העברית ולשונות היהודים, לאוהבי הספרות העברית וההיסטוריה היהודית, ולמתעניינים בריבוי פניה של היצירה היהודית לדורותיה, הרי שבראש ובראשונה הוסיפו לידיעתנו שורה ארוכה של חיבורים שכלל לא ידענו על קיומם כגון: שירות עולת השבת ומגילת המקדש, מגילת ההודיות, פשר חבקוק, המגילה החיצונית לבראשית ומקצת מעשה התורה; גילו לנו את מקורם העברי של ספרים שידענו על קיומם אך לא הבנו את הקשרם כגון ספר היובלים וגילו לנו את מקורם הארמי של ספרים שנודעו מן הספרים החיצוניים כגון ספר חנוך וצוואת לוי אולם עד שלא נמצאו בנוסחיהם המקוריים בהקשרם ההיסטורי והטקסטואלי שהתפרש במגילות, לא יכולנו לעמוד על כוונתם ועל זהות מחבריהם ומטרתם. המגילות גילו לנו את מורכבות המציאות הפוליטית החברתית והדתית במאה השנייה לפני הספירה בתקופה שבה "כוהן צדק" נאבק ב"כהן רשע" ו"בני אור" נלחמו ב"בני חושך", בתקופה שהתנהל מאבק בין המצדדים בלוח שבתות שמש, קבוע ומחושב מראש, שהחל ביום השוויון באביב, שקראו לעצמם "בני אור", לבין המצדדים בלוח ירחי משתנה המבוסס על תצפית אנושית, שהחל בסתיו, שנקראו במגילות בשם "בני חושך". המגילות חשפו בפנינו לא רק מאבקים לא ידועים אלא גם סוגות ספרותיות לא מוכרות כגון "סרכים" דוגמת סרך היחד סרך הברכות וסרך המלחמה וגילו לנו ספרות פולמוסית ממין לא ידוע שנודעה בשם פשרים, ספרות שבה המחברים מפרשים נבואות זעם ידועות מימי נביאים ראשונים ואחרונים כמתנבאות על החוטאים בזמנם שלהם, ומגלים לנו נוסחי פסוקים חדשים של חיבורים עתיקים כגון בפשר חבקוק בפשר ישעיה פשר מיכה ופשר נחום.

המגילות העלו לראשונה מכמנים אבודים מהשפה העברית והוסיפו ללשונו ניבים ומשפטים כגון "רוחות דעת אמת וצדק בקודש קודשים" בשירות עולת השבת המתארות את עבודת הקודש של המלאכים המכונים בשם "כוהני קורב", או ברכה כגון "והארץ תנובב לכם פרי עדנים" [מלשון תנובה

ויניב] בברכת כוהנים לא ידועה, אחת מני רבות שנמצאו בקומראן. עוד גילו לנו המגילות האבודות שעלו מתהום הנשייה את מועדי הדגן, התירוש והיצהר המפורטים במגילת המקדש, והאירו את מחזור שבעת המינים ותאריכיו המפורטים והקבועים מראש בשבעת החודשים הראשונים של השנה המתחילה באביב (שמות יב, ב) ובחג החירות, ונחוגה ביום הינף העומר, במועד קציר שעורים ביום ראשון, כ"ו בחודש ניסן, ומסתיימת בחג הסוכות בעת קטיף הרימונים, גדיד התמרים ואריית התאנים, ביום רביעי ט"ו בחודש תשרי, והאירו באור חדש את נושא עשרים וארבע משמרות הכהונה במגילת המשמרות בזיקה למחזורי קציר שעורים (כ"ו בניסן), קציר חיטים (ט"ו בסיון), בציר הענבים (מועד התירוש ג' באב) ומסיק הזיתים (מועד היצהר כב באלול), הרחוקים שבע שבתות האחד ממשנהו וחלים כולם ביום ראשון, ממחרת השבת, וקשרו אותה לנושא לוח השבתות השמשי, לוח "מועדי דרור", שהיה בעל חשיבות ראשונה במעלה בעולמם של מחברי המגילות ושומריהן. המגילות הביאו לידיעתנו ששמו העתיק של הירדן הוא היורדן ומועד הכניסה לארץ כשהיורדן עלה על גדותיו הוא הראשון בחודש ניסן (מועד הקמת המשכן בספר שמות ומועד הולדתו של לוי בן יעקב, בספר היובלים) כמתואר בספר יהושע מקומראן המכונה **אפוקריפון יהושע**.

המגילות הביאו לידיעתנו את קיומן של תפילות ותהילים לא מוכרים, ביניהם תהילה אקרוסטיכונית מרהיבה הכוללת את שבחי ירושלים המתחילה במשפט "אזכירך לברכה ציון/ בכל מאודי אני אהבתיך, ברוך לעולמים זכרך/ גדולה תקותך ציון ושלוש ותוחלת ישועתך לבוא/ דור ודור ידורו בך ודורות חסידים תפארתך/ הנזכרת במגילת המזמורים היא מגילת תהלים מהמערך ה-11 ואת קיומן של ברכות כוהנים לעוברים בברית הנזכרות בסרך המלחמה הוא פתיחת סרך היחד. אין צריך לומר שגילוי נוסחים לא ידועים של ספר שמואל או עיבודים לספר יחזקאל בחיבור המזכיר את הביטוי "נוגה מרכבה", או קיום נוסח נוסף לפסוקים מספר ישעיה מרחיב את ידיעותינו על לשון המקרא ועל השתלשלות נוסח המסורה ומלמד על קיומם של נוסחים שונים של הטקסט המקודש במחיצתן של קהילות קוראים שונות, מרחיב את דעתם של כל לומדי המקרא וחובבי שפת עבר. המגילות האירו את עינינו ביחס למעמדה של ירושלים והעדרה מהחומש למשל במגילת מקצת מעשי התורה ולימדו רבות על המקדש וסדרי עבודת הקודש (מגילת המקדש; מגילת המשמרות), ועל מחלוקות בשאלות הלכתיות הקשורות בעיר המקדש ובעבודת הקרבנות, בסדרי טומאה וטהרה ובדינים והלכות שונים בהקשרים פולמוסיים כעולה מברית דמשק ומקצת מעשי התורה. כן האירו את עינינו ביחס לראשית התפילה והשירה המשותפת עם המלאכים במגילות כמו דברי המאורות ושירות עולת השבת. אין ערוך לחשיבותן של המגילות בכל היבט של היצירה היהודית החל מליטורגיה והלכה וכלה בהיסטוריה, בתולדות הלשון ובראשית המיסטיקה היהודית.

אפשר להמשיך ולהרחיב על האוצרות שהתגלו במדבר יהודה אבל הואיל ועשיתי זאת בספרי

זיכרון ונשייה: סודן של מגילות מדבר יהודה

מי כתב את המגילות הגנוזות?

מי דחק את מגילות מדבר יהודה לתהום הנשייה ומדוע?

כתובת סוסיא - לוח לפי ספר היובלים:

הכתובת החשובה ביותר היא זו שליד הפתח המרכזי של האולם.

זוהי כתובת עברית בת שש שורות, שנפגעה בה המחצית השמאלית. החלק החסר תוקן עוד בימי קדם באבני פסיפס לבנות.

וזו לשונו של החלק שנותר - בהשלמת מילים משוערות:

זכורין לטובה ולברכה ...

שהחזיקו ועשו את ... בשנה

השניה שלשבוע ...

בארבעת אלפים ... מאות ... ו ... שנה

משנברא העולם ...

... לי בו יהי שלום

עניין רב מעורר השימוש במניין הנזקק למונח "שבוע". מניין זה דומה למניין הנוהג בספר היובלות, המונה את כל המאורעות לפני יובלות, "שבועות" של שנים, שנים שבתוך ה"שבועות" וחודשים שבתוך השנים.

השנה השביעית ב"שבוע" היא כידוע שנת השמיטה. מניין דומה משמש גם במשנה ובשטרות מימי הביניים. אולם, עיקר ייחודה וחשיבותה של הכתובת נעוץ במניין השנים לבריאת העולם,

המצוי בהמשכה - בשורה הרביעית ובשורה החמישית.

מצער כי לא ניתן לקבוע את תאריך קביעת הכתובת, שכן חסר את החלק השמאלי שבו צוינה המאה.

העובדה כי הכתובת היא בעברית, ולא בארמית, אף היא תופעה נדירה למדי בבתי כנסת מתקופת התלמוד.

מסס והדת המונותיאיסטית - ציטוטים עמ' 25 ואילך

"השם משה הוא שם מצרי למהדרין - **"מסס"** שפירושו ילד, או "זה שנולד ל". הרבה פעמים, בעיקר אצל בני חצר המלוכה, הוא בא בצירוף שם של אלוהות. למשל, השם **רעמסס**. מה משמעות השם **רעמסס**? הבן של האל רע, או זה שנולד לאל רע, אל השמש רע ... לכן העובדה שקוראים לו כך, בשם הזה, מעידה על הקשר התרבותי המצרי של משה בילדותו. חוקרים העירו כי העובדה שהשם "**מסס**" מתועתק לא באות סמ"ך, אלא באות שי"ן - משה ולא **מסס** - מראה לנו שיש מסורת קדומה לגביו. החילוף של האות סמ"ך המצרית בשי"ן הוא דבר שמוכר לנו, לדוגמה, מחוזה השלום שנכרת בין החיתים לבין **רעמסס** השני אחרי קרב קדש המפורסם. בחוזה הזה ישנו התעתיק החיתי של השם **רעמסס** - רמשישה ... הילד הזה, יש לו שם מצרי טוב מאוד, שם מצרי שנמסר לפי חוקי התעתיק וההגייה הפונטיים הקדומים."

"בדרך כלל המשפחה שבמציאות היא העלובה, והבדויה - המיוחסת. דומה שבמקרה של משה יש לפנינו דבר מה אחר ... **משה הוא מצרי** - מיוחס כנראה - שהאגדה נתחייבה להפכו ליהודי."

"לעומת זאת הדת היהודית הקדומה ויתרה לחלוטין על האלמוות; האפשרות של המשך הקיום אחרי המוות איננה מוזכרת מעולם, בשום מקום."

"הוא לא סגד לשמש כאובייקט חומרי אלא כסמל לישות אלוהית, שהאנרגיה שלה מתגלה בקרניה."

"נעז אפוא להסיק את המסקנה הבאה: **אם משה היה מצרי ואם העביר ליהודים את דתו שלו, הייתה זו דתו של איחנאתון, דת אתון.**"

"אם משה נתן ליהודים לא רק דת חדשה אלא גם את **מצוות המילה**, כי אז לא היה יהודי אלא מצרי, ודת משה הייתה ככל הנראה מצרית, אולם בשל הניגוד בינה לבין הדת העממית הייתה זו **דת אתון**, אשר גם הדת היהודית המאוחרת יותר עולה עמה בקנה אחד בכמה נקודות ראויות לציון."

"עם היהודים נטש את דת אתון שהובאה אליו על ידי משה ופנה לעבוד אֵל אחר, שנבדל אך במעט מן הבעלים של עמי הסביבה."

"**יהוה היה, ללא ספק, אל געש ... על אף כל העיבודים שהטקסט המקראי עבר, ניתן על פי אדוארד מייר לשחזר את אופיו המקורי של האל: הוא היה דִּמון איום וצמא דם המסתובב בלילות ונרתע מאור יום.**"

"משה המצרי שלנו נבדל ממשה המדייני אולי לא פחות משהאל האוניברסלי, אתון, נבדל מן הדִּמון יהוה השוכן בהר האֵלים."

"בשנת 1922 חשף **ארנסט זלין** תגלית שיש לה השפעה מכרעת על בעייתנו. הוא מצא אצל הנביא הושע (המחצית השנייה של המאה ה-8) סימנים, שלא ניתן לטעות בהם, של מסורת שתוכנה הוא שמשה, מייסד הדת, מת מוות אלים במרד של עמו הסורר וקשה העורף. **באותה שעה התנער העם מן הדת שייסד.** מסורת זו איננה מוגבלת להושע, היא חוזרת אצל רוב הנביאים האחרונים, ולפי זלין, אף **הייתה לבסיס כל הציפיות המשיחיות**

המאחרות יותר."

"אחת התעלומות הגדולות ביותר בקדמוניות היהודים היא מוצאם של הלוויים ... ההנחה שלנו לגבי האיש משה מציעה הסבר לכך. אין זה מתקבל על הדעת שאדון נכבד כמו המצרי משה יצא אל העם הזר לו ללא ליווי. מן הסתם, הביא עמו את פמלייתו, את מקורביו, את סופריו, את משרתיו. אלה היו הלוויים המקוריים. דומה שטענת המסורת כי משה היה לוי אינה אלא עיוות שקוף של העובדות: הלוויים היו אנשיו של משה. פתרון זה נתמך על ידי העובדה שהזכרה כבר במאמרי הקודם, שרק אצל הלוויים מופיעים עוד שמות מצריים גם אחר כך. יש לשער כי רבים מאנשי משה אלה ניצלו מן האסון שפקד אותו ואת הדת שייסד. בדורות הבאים הם התרבו, התמזגו עם העם שחיו בקרבו, אך נשארו נאמנים לאדונם, שימרו את זכרו וטיפחו את מסורת תורתו. בעת האיחוד עם מאמיני יהוה הם היוו מיעוט רב-השפעה שעלה על האחרים מבחינה תרבותית."

"... הדת החדשה יכלה להיעשות דת אוניברסלית המקיפה את כל בני האדם ... הושב כך על כנו מאפיין של דת אתון הישנה, בוטלה ההצטמצמות שהוקנתה לה בעת המעבר אל נושאה החדש, אל העם היהודי."

"רושם מתמיה עוד יותר עושה הרעיון שאל מסוים "בוחר" לו פתאום עם ומצהיר עליו

בעל עמו ועל עצמו כאלוהיו. נדמה לי שזה המקרה היחיד מסוגו בתולדות הדתות האנושיות. בדרך כלל שייכים האל והעם זה לזה ללא הפרד, הם מהווים אחדות מבראשית; אמנם מפעם לפעם שומעים על כך שעם מאמץ לו אל אחר, אך לעולם אין שומעים שאל בוחר לו עם אחר. אולי ניטיב להבין את התהליך החד-פעמי הזה אם ניזכר ביחסים בין משה לבין עם היהודים. משה השפיל עצמו וירד אל היהודים, עשה אותם לעמו; הם היו "העם הנבחר" שלו."

"אולם הטקסט, כפי שהוא מונח לפנינו היום, מספר לנו לא מעט על תהפוכות גורלו. שני טיפולים מנוגדים זה לזה הותירו בו את עקבותיהם. מצד אחד השתלטו עליו עיבודים שברוח כוונתם הנסתרת, סילפוהו, השחיתוהו והרחיבוהו עד כי היה להיפוכו, ומצד שני שררה לגביו אדיקות זהירה ומטפחת שביקשה לשמר הכול כמות שנמצא בו, ואחת היא אם הדברים מתיישבים או סותרים זה את זה. וכך נוצרו כמעט בכל החלקים פערים בולטים, חזרות מטרידות וסתירות ממשיות, סימנים המגלים דברים שלא התכוונו לגלותם. עיוות של טקסט דומה לרצח. הקושי איננו בביצוע המעשה אלא במחיקת עקבותיו."

"בהשפעתם של כוהני אל השמש באון (הליופוליס), שזכתה אולי לחיזוק ולדרבון מאסיה, עולה הרעיון של אל אוניברסלי, אתון, שהגבלה לארץ אחת ולעם אחד שוב איננה חלה עליו. אמנחותפ הרביעי דוחה את האשליה היקרה כל כך למצרים - של החיים אחרי המוות. בתחושה מפליאה המקדימה תובנות מדעיות מאוחרות יותר, הוא מזהה באנרגיה של קרינת השמש את מקור כל החיים עלי אדמות וסוגד לה כסמל עוצמתו של אלוהיו."

"כבר ציינתי שהעובדה המרכזית של התפתחות הדת היהודית הייתה שהאל יְהוָה הלך ואיבד במשך השנים את מאפייניו שלו עצמו והלך ודמה יותר ויותר לאלוהי משה

הקדום, יְתִי = אתון = Yāti."

ההמנון של המלך פרעה אחנאטון על השמש

שבת

יצירת קשר

יגאל ידין תשי"ח עמ' 92-93 המגילות הגנוזות ממדבר יהודה:

הציידי לירושלים וסיפר על המאורע ליהודים, והללו נהרו למקום בהמוניהם ומצאו ספרי תנ"ך וספרים אחרים, הכתובים בכתב העברי. וכיין שביניהם (בין 'המומרים') נמצא אף מלומד הבקי בספרות, שאלתיו על מספר רב של פסוקים המיוחסים לתנ"ך ומצוטטים בברית החדשה, אלא שאינם מצויים בנוסח המקרא, לא בהעתקים שבידי היהודים ואף לא באלה שבידי הנוצרים. על שאלתי זו השיב בחיוב וציין שאפשר למצואם בין הספרים שנתגלו. בשמעי זאת מפי השירון - וכן לאחר שחקרתי את תבריו שלא בפניו, והם אישרו את הידיעה בדיוק, - כתבתי על כך למעלה גבריאל ולמטרופוליט של דמשק, וביקשתי לתור אחרי הספרים ולהוכיח אם נמצא בהם הפסוק: 'כי נוצרי יקרא לו' (מתי ב' 23, נ"י). וכן פטוקים אחרים המצוטטים בברית החדשה ומיוחסים לתנ"ך, אך אינם נמצאים בכל ספרי הנביאים... כן סח לי אותו יהודי: 'מצאנו בין הספרים אף למעלה ממאתיים מזמורי תהלים לדויד', ואף בקשר לכך כתבתי אליהם... לעערי לא קיבלתי מהם כל תשובה על מכתבי ואין עמדי אדם מתאים שאוכל לשלחו. הדבר יקוד כאש בלבי ואוכל לשד עצמותי.'

ידיעה זו, אם גם מאוחרת היא מן הידיעה הקודמת, רבה חשיבותה לענין דני, באשר מעידה היא שכבר בסוף המאה השמינית נתגלו באותו מקום גופא, ואולי אף באותן מערות גופן, כתבי-יד רבים מטוג זה שנתגלה בימינו בקומראן. מענינת ביותר גם דרך המקרה שהביא לכלל אותה תגלית, בדומה לגילוי שבימינו. אולם ידיעה זו נודעת לה חשיבות נוספת: ראייה יש כאן שרבים מן הספרים שהיו במערות הללו

עקבות התרגומים האחרים של כתבי הקודש, מחוץ לשבעים, וגילה אחדים השונים מן המקובל, כגון תרגומם של עקילס וסומכוס ותיאודותיון, והעלה אותם מחדש לאור העולם לאחר שהיו גנוזים ימים רבים במקומות סתר בלתי ידועים... לאחר 4 המהדורות הידועות בהכסאפלה של ספר תהלים, פירסם לא רק מהדורה חמישית אלא אף נוסח ששי ושביעי, ועל אחד מאלו ציין כי מצאו ביריחו, בתוך כד-חרס, בימי של אנטוניוס בן סורוס וכלומר הקיסר קראקאלה, 211-217 לספירה.

דברי אורינגס עצמו, בקשר לתגלית ליד יריחו, הם כדלקמן: 'הנוסח הששי נמצא יחד עם ספרים אחרים עבריים ויוונים בכד חרס ליד יריחו בימי שלטונו של אנטוניוס בן סורוס'. אם ידיעות אלה מכוונות לגילוי מגילות במערות חירבת-קומראן עצמה, - דבר זה קשה כמובן להוכיחו, אך העובדה שנמצאו בסביבות יריחו בכד-חרס בתקופה קדומה מחזקת מאד את ההשערה שיתכן כי המגילות הנ"ל נמצאו במערות חירבת-קומראן גופא. ידיעה מרעשה אף היא, אולם מתקופה מאוחרת יותר, נמצאת במכתבו של טימותיאוס הראשון, הפאטריארך של סלבקיה (726-819 לספירה), שזיקתה לענין הנדון צוינה לראשונה על ידי פרופיסור אייפלדט, וזה לשונו: 'שמעתי מפי כמה יהודים מהימנים, שבאותה שעה עברו ונתקבלו לחיק הדת הנוצרית, - שלפני עשר שנים בקירוב נתגלו מספר ספרים בתוך מבנה חצוב בסלע ליד יריחו. לדבריהם איקלע כלבו של צייד ערבי בשעת ציד אל תוך מערה, ולא יצא ממנה. הלך בעל הכלב בעקבותיו ונתגלה לו חדר, ובסלעי קירותיו שמון מספר רב של ספרים. חור

יגאל ידין תשי"ח עמ' 200-201 המגילות הגנוזות ממדבר יהודה:

על ידי אויבי השונים מחוץ ומבית, ובשל כך נאלץ לברוח ולישב בגולה, או כפי שמכונה המקום: 'בבית גלותי'. כבר ציינו לעיל את הפסוק ב'ברית דמשק' האומר 'ויקם להם מורה צדק להדריכם בדרך לבוי'. דבר זה אירע לפי ברית דמשק כ-410 שנים לאחר שהוגלו על ידי נבוכדנצר מלך בבל. אם יתברר - כפי שצוין לעיל - שהכוונה הרשע אינו אלא ינאי הרי שמורה הצדק פעל במחצית הראשונה לפני הספירה, ואת זהותו - שטרם נקבעה - יש לבקש בין אישי התקופה הנ"ל. אחת המגילות שבידי הירדנים, קובעת, לפי השמועה, ששמו היה 'צדוק', דומה, אפוא, שתאריך חיבורו של 'פשר חבקוק' סמוך ביותר לשנת 63 לפה"ס, הוא תאריך כיבוש הארץ בידי הרומאים, ואילו המאורעות הנזכרים בו מתייחסים לרדיפות שרדף ינאי את מורה-הצדק עשר או עשרים שנה קודם לכן. משבאנו לקבוע תאריכה של מגילת מלחמת בני אור בבני החשך, עלינו להקדים כמה הערות כלליות. יש לציין שבמגילה זו לא נרמז ולא נזכר דבר על הכוונה הרשע ועל מורה-הצדק. כן יש לומר שאותם הכתבים, התופסים מקום נכבד למדי ב'פשר חבקוק' - אף שלשון הכתוב שם היא בעתיד, וכותב המגילה רואה בהם מעין שבט זעמו של ה' בו יענשו אויבי הכת, - כתבים אלה תופסים במגילות אור וחושך את המקום הראשי והעיקרי בין אויבי בני אור, ונגדם נטושה המלחמה העיקרית. במקום אחד נקראים הכתבים הללו בשם 'כתבי אשור', וכיין שבסמוך לכך מדובר, כנראה, גם על הכתבים שבמצרים, שיערו כמה מן החוקרים שכתביהם הללו שבמגילות אור וחושך הם הסלבקים, ואילו הכתבים שבמצרים הם הפתולמיים, כלומר - מרדמו כאן על היוונים שמצפון ומדרום.

שמועות, שניתן להן פירסום רב, כי בפשר זה מופיעה מלה זו (התרכי) כתוארו של הכוהן הרשע, ואולם עתה נתברר שענין זה אין לו שחר, פרט לרמיזתו של אלגרו שיתכן כי 'כפיד החרון' קשור באיזה צורה שהיא עם 'התרכי', - השערה שאין לה רגלים כלל.

עם זאת יש להודות שהדמיון בין תיאור המאורעות בספרי בן מתתיהו לבין הנאמר ב'פשר' - מדהים, וייתכן שאמנם דן הפשר במאורעות שאירעו בימי ינאי לאחר המרד. מכאן אף ניתן ללמוד שהכינוי 'דורשי החלקות' (הנפוץ מאוד בכתבי-הכת) מכונן לפרושים, שהרי הם הם שהזמינו את דמטריוס, פעולה שגיגה אנשי הכת - עם כל התנגדותם לינאי, - כפי שמלמד פשר דני.

הפשר זורע אור מענין על המאורעות באומרו שדמטריוס ביקש לעלות על ירושלים, וייתכן - כפי שמשער אלגרו - כי עובדה זו גרמה ברגע האחרון לנשישת מחנהו על ידי היהודים שנלחמו אתו נגד ינאי. פעולותיו האכזריות של ינאי בעקבות המרד, הגירוש והבריחות וכו', כל אלה חוללו תקופת מהומות וגעש, שחלק גדול מן התיאור המצוי במגילות הפשרים הולמה ביותר.

אשר לימורה הצדק, הוא המנהיג של אנשי הכת, ששימש משרה עיקרית לרדיפתו של הכוהן הרשע, - מי הוא מורה-הצדק זה? ושוב נחלקים החוקרים ביניהם בהשקפותיהם על התקופה ועל הכת. לפי הידיעות שבידינו אין אפשרות לזהותו, וניאלץ להסתפק בידיעות עליו מ'פשר חבקוק' ומ'ברית דמשק'. מורה הצדק היה כוהן; הוא נהן בכשרון לפשור את דברי הנביאים, ולספר את כל הבאות על עמו. 'מורה הצדק' נרדף